
Zákon o střetu zájmů

(de lege lata ... de lege ferenda)

JUDr. PhDr. Petr Kolář, Ph.D.

vysoká škola CEVRO Institut

Parlamentní institut

Květen 2008

Na cestě k platné úpravě ...

- **Zákon ČNR č. 238/1992 Sb.**, o některých opatřeních souvisejících s ochranou veřejného zájmu a o neslučitelnosti některých funkcí (zákon o střetu zájmů)
 - účinnost od 7. 6. 1992 do 1. 1. 2007
 - omezená osobní působnost (poslanci, senátoři, členové vlády)
 - „politická kontrola“; omezené sankce
 - **Zákon č. 96/2005 Sb.** - novela zákona o střetu zájmů
 - rozšíření osobní působnosti
 - zrušen nálezem Ústavního soudu č. 283/2005 Sb.
 - **Zákon č. 159/2006 Sb.**, o střetu zájmů
 - prováděcí vyhláška MS č. 578/2006 Sb.
-

Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů

- Schválen 16. března 2006 (účinnost od 1. ledna 2007)
 - 21. března 2007 - skupina poslanců předkládá návrh novely zákona (*tisk č. 171*)
 - 13. června 2007 - první čtení
 - 22. ledna 2008 - ÚPV - komplexní pozměňovací návrh
 - 29. ledna 2008 - druhé čtení (*další pozměňovací návrhy*)
 - 13. února 2008 – Sněmovna schválila v třetím čtení
 - 20. března 2008 – Senát návrh zákona zamítl
 - 22. dubna 2008 – Sněmovna setrvala na návrhu zákona
 - 9. května 2008 – prezident republiky vrátil návrh zpět do Sněmovny
-

Definice střetu zájmů - § 3

- Proklamativní zákaz preference osobního zájmu nad zájmem veřejným
 - Definice osobního zájmu:
 - osobní výhoda
 - zamezení vzniku snížení osobního prospěchu
 - Absence definice veřejného zájmu
 - vazba na mandát (slib) nebo na právní úpravu (OSŘ, SpDP, SpŘ)
 - *Veřejný funkcionář je vždy povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke střetu veřejného zájmu se zájmem osobním.*
 - *... nebo jiná fyzická nebo právnická osoba získali osobní výhodu nebo aby jim nevznikla majetková nebo jiná újma.*
-

Způsoby ohrožení veřejného zájmu: § 3, odst. 2

- **Využití postavení, pravomocí, informací**
 - za porušení sankce až 500.000,- Kč
 - vyloučeno plnění ze zákona (236/1995 Sb.)
 - § 22, odst. 3 - neoprávněný majetkový prospěch
 - prospěch pekuniární povahy nebo jakýkoliv jiný

 - **Odvolávání na svoji funkci**
 - souvislost s osobními zájmy, zejména s povoláním, zaměstnáním nebo podnikáním
 - za porušení sankce až 100.000,- Kč
 - analogia legis - prospěch jiných osob

 - **Úplatný souhlas s užitím jména ke komerčním účelům**
 - za porušení sankce až 500.000,- Kč
 - § 1, odst. 2 zákona č. 40/1995, o regulaci reklamy
-

Inkompatibilita § 4 - 6

- Omezení činností
 - zákaz podnikání a jiné výdělečné činnosti (§ 2, odst. 1 ObchZ)
 - zákaz výkonu funkce statutárního orgánu podnikající PO
 - zákaz dalšího pracovněprávního nebo služebního vztahu
 - omezení vyplývá i z dalších předpisů (*SlužZ, ÚřÚzSamC*)
 - netýká se poslanců, senátorů, soudců, RRTV a zastupitelů
 - i ti však musejí podávat oznámení o činnostech - § 9 *společnictví v podnikajících právnických osobách*
 - nově i poslanci a senátoři s výjimkou případu, kdy předmět podnikání nesouvisí svou povahou s vykonávanou funkcí
 - sankce až 500.000,- Kč
 - generální licence
 - (správa vlastního majetku, činnost vědecká, pedagogická, publicistická, literární, umělecká, sportovní) - nikoliv však podnikání
 - ukončení bez zbytečného odkladu - lhůta 30 dnů
 - nedotýká se zvláštních předpisů - např. výpovědní lhůta

Inkompatibilita § 4 - 6

- Členství v řídicích a kontrolních orgánech
 - poslanci a senátoři
 - bez odměny za členství v řídicích orgánech PO, kde zastupují stát a kde má stát podíl
 - uvolnění krajští a obecní zastupitelé
 - bez odměny za členství v řídicích orgánech PO, kde zastupují obec (kraj) a kde má obec (kraj) podíl
 - nově zrušeno
 - Další neslučitelnost výkonu funkce poslance a senátora
-

Inkompatibilita § 4 - 6

- Omezení činností po skončení výkonu funkce
 - obdoba konkurenční doložky
 - netýká se: poslanců, senátorů, soudců, státních zástupců, policistů a celníků
 - není rozhodující způsob zániku funkce
 - zákaz společenství, účasti v orgánech a zaměstnaneckého vztahu po dobu 1 roku
 - pouze podnikající PO (nebo zaměstnavatel)
 - nadlimitní veřejná zakázka v uplynulých třech letech, pakliže o ni VF rozhodoval
 - nově se netýká neuvolněných radních
-

Oznámení o osobním zájmu - § 8

- jediné nepravidelné oznámení
 - vztahuje se pouze na členy kolektivních orgánů
 - nikoliv však na poradní orgány obcí a krajů a na PO vzniklé ze zákona
 - povinnost oznámit svůj poměr k projednávané věci, pakliže
 - vystoupí v rozpravě (tajemníci a ředitelé úřadů)
 - předloží návrh
 - je oprávněn hlasovat
 - vzhledem k výsledku projednávané věci by mohla vzniknout osobní výhoda nebo újma nebo jiný osobní zájem (nově též blízká FO nebo PO)
 - neplatí, jde-li o prospěch nebo zájem obecně zřejmý
 - sankce až 100.000,- Kč
 - oznámení písemně nebo ústně (vždy do zápisu)
 - nově pouze ústně v průběhu jednání (zápis)
-

Oznámení o činnostech - § 9

- Týká se těch VF, jimž není v § 4 zákonem činnost zakázána
 - Oznamuje se:
 - podnikání nebo OSVČ (předmět, způsob, místo)
 - společenství nebo členství v podnikající PO (firma, sídlo)
 - členství ve statutárních, řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech
 - pracovněprávní vztah nebo služební poměr
 - uvádí se pouze údaje o skutečnostech majících vztah k době výkonu veřejné funkce
 - nikoliv ukončené činnosti před započítáním výkonu VF
 - odevzdat evidenčnímu orgánu do 30. června
 - sankce 30.000,- Kč i opakovaně
 - sankce až 100.000,- Kč za nepravdivé, nepřesné nebo neúplné údaje
-

Oznámení o majetku - § 10

- Týká se všech veřejných funkcionářů
- Vlastnictví výlučné nebo SJM
 - dnes i majetek nabytý manželem, který je předmětem SJM - **nově zrušené**
- Přiznává se majetek nabytý za kalendářní rok, ve kterém VF vykonával svoji funkci (*nikoliv za dobu vlastního výkonu funkce*)
- Věcný rozsah:
 - nemovitosti a jiná věcná práva (cena a způsob nabytí, vklad do KN)
 - rozhodující je cena nabytí, nikoliv cena nemovitosti dle zákona č. 151/1997 Sb.
 - movité věci a jiné majetkové hodnoty v souhrnu nad 500.000,- Kč/rok (započítávají se jen věci nad 25.000,- Kč) - pouze **způsob** nabytí
 - cenné papíry (50.000,- Kč od jednoho emitenta nebo 100.000,- Kč od více emitentů) včetně práv k nim - rozhodující je **kupní** cena
 - podíl v obchodní společnosti (50.000,- Kč v jedné nebo 100.000,- Kč ve více)
- Odevzdat evidenčnímu orgánu do 30. června
 - sankce 30.000,- Kč i opakovaně
- Sankce až 100.000,- Kč za nepravdivé, nepřesné nebo neúplné údaje

Oznámení o příjmech, darech a závazcích - § 11

- Týká se všech VF - jakékoliv peněžité příjmy nebo majetkové výhody
 - Demonstrativní výčet:
 - dary (nikoliv ty, které se uvádějí v oznámení o majetku)
 - odměny, příjmy z podnikání, dividendy
 - Souhrnná výše vyšší než 100.000,- Kč
 - započítávají se jen příjmy nad 10.000,- Kč - implicitní evidenční povinnost
 - Nezapočítává se plat VF
 - Úprava ve zvláštních předpisech:
 - § 303, odst. 2 ZPr, § 16, odst. 1 ÚřÚzSamC, § 61, odst. 1 SlužZ
 - Nesplacené závazky v souhrnu nad 100.000,- Kč
 - rozhodující je datum 31. 12.

 - Uvádí se výše, druh a zdroj
 - Odevzdat evidenčnímu orgánu do 30. června - sankce 30.000,- Kč
 - Sankce až 100.000,- Kč za nepravdivé, nepřesné nebo neúplné údaje
-

Způsob podávání oznámení

- Rozhodující je doba výkonu veřejné funkce
 - účinnost zákona (IV. ÚS 215/94 - zákaz retroaktivity)
 - zákonná povinnost k 30. 6. 2008 (s výjimkou oznámení o osobním zájmu)
 - Oznámení se odevzdává za kalendářní rok
 - Při ukončení výkonu VF - lhůta 30 dnů
 - není rozhodující způsob ukončení
 - nelze uložit pokutu 30.000,- Kč (jen §§ 9 -11)
 - platí i při opětovném výkonu VF
 - Negativní oznámení - i zde sankce
 - Písemná podoba - listinná nebo elektronická
 - Evidenční orgán - úplnost údajů
-

Vedení registru oznámení - *de lege lata*

- Registr oznámení = soubor dokladů podávaných VF + podané žádosti
 - pouze náležitosti stanovené zákonem (formulář)
 - žádné přílohy osvědčující pravost
 - Evidenční orgán údaje vede po dobu 5 let od dne skončení VF (resp.od podání žádosti)
 - archivační povinnosti dle zákona č. 499/204 Sb., o archivnictví a spisové službě
 - Každý evidenční orgán vlastní registr
 - dnešní odkaz na centrální adresu nedostačující
-

Vedení registru oznámení - *de lege lata*

- **Žádost o informace z registru**
 - **každý** (FO i PO) na základě písemné žádosti (listinná nebo elektronická forma)
 - nahlížet, opisy, výpisy
 - správní poplatek dle zákona č. 634/2004 Sb.
 - nejedná se o veřejnou listinu
 - účelové hledisko - použití a další zpracování údajů z registru jen pro účely zjištění střetu zájmů (101/2000 Sb.)
 - identifikace subjektu, požadavku a předmět dotazu + datum a čas poskytnutí informace
 - není zákonná definice centrální adresy
 - vyžádání dokladů z registru ze strany krajských soudů
-

Vedení registru oznámení - *de lege lata*

■ Evidenční orgány

- MIV, ministerstva, ředitelé a tajemníci úřadů
- povinnost zachovávat mlčenlivost
 - s výjimkou informací, které jsou součástí registru - **nově není**
 - příslušnost Úřadu pro ochranu osobních údajů

■ Sdělení dalších skutečností

- pouze skutečnosti nasvědčující nepravdivosti nebo neúplnosti uvedených údajů
- výlučně písemná forma
- explicitně nevyplývá sankce za nepravdivé sdělení
 - analogie k §§ 17, 23 - přešupek (sankce až 100.000,- Kč)
 - event. trestný čin pomluvy dle § 206 TrZ nebo přešupek proti občanskému soužití

Vedení registru oznámení - *de lege ferenda*

- evidenční orgán vede registr pouze v elektronické podobě
 - právo nahlížet, dělat výpisy a opisy
 - osobně nebo prostřednictvím veřejné datové sítě
 - žádost lze podat
 - osobně
 - prostřednictvím provozovatel poštovních služeb
 - elektronicky do elektronické podatelny
 - každý má právo oznámit podezření ze spáchání přestupku
 - evidenční orgán oznamuje podezření z přestupku ex offo
-

Odpovědnost veřejných funkcionářů

- Nejasný výklad („zaviněné porušení povinností“)
 - Nejasná hranice vymezující delikt (přestupek x správní delikt x trestný čin)
 - Zcela chybí definice forem zavinění
 - Rozhodování správních soudů
 - novela § 4, odst. 2 SŘS
 - rozhodování o některých povinnostech zcela vyloučeno
 - návrh na zahájení řízení podává evidenční orgán, nebo kdokoliv s důvodným podezřením na porušení zákonných povinností
 - promlčecí doba (6 měsíců subjektivní, 5 let objektivní)
 - Sankce 30.000,- ; 100.000,- ; 500.000,- Kč
-

Odpovědnost fyzických osob

- Skutková podstata přestupku:
 - užívání a zpracování údajů k jinému účelu
 - porušení povinnosti mlčenlivosti
 - uvedení zjevně nepravdivých údajů do návrhu řízení
 - neoprávněné umožnění přístupu do registru v el. formě
 - Sankce do výše 100.000,- Kč
 - Věcná příslušnost:
 - ÚOOÚ + obecní úřad s rozšířenou působností
-

Přestupky - *de lege ferenda*

- Přestupková odpovědnost veřejných funkcionářů i fyzických osob
 - Sankce do výše 100.000,- Kč
 - Věcná příslušnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností (+ ÚOOÚ)
-